

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

22. april 2021 *

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 2008/48/EF – forbrugerkreditaftaler – direktiv 93/13/EØF – urimelige kontraktvilkår – betaling, der foretages i henhold til et ulovligt vilkår – kreditgivers uberettigede berigelse – forældelse af retten til tilbagebetaling – EU-rettens principper – effektivitetsprincippet – artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48 – oplysninger, der skal angives i en kreditaftale – fjernelse af visse nationale krav på grundlag af Domstolens praksis – fortolkning af den tidligere affattelse af den nationale lovgivning i overensstemmelse med denne praksis – tidsmæssige virkninger«

I sag C-485/19,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Krajský súd v Prešove (den regionale ret i Prešov, Slovakiet) ved afgørelse af 12. juni 2019, indgået til Domstolen den 25. juni 2019, i sagen

LH

mod

Profi Credit Slovakia s.r.o.,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J.-C. Bonichot, og dommerne L. Bay Larsen, C. Toader, M. Safjan og N. Jääskinen (refererende dommer),

generaladvokat: M. Szpunar,

justitssekretær: Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Profi Credit Slovakia s.r.o. ved advokátka A. Cviková,
- den slovakiske regering ved B. Ricziová, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved G. Goddin, N. Ruiz García og A. Tokár, som befuldmægtigede,

* Processprog: slovakisk.

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 3. september 2020,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), af det EU-retlige effektivitetsprincip samt bestemmelserne i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (EUT 2008, L 133, s. 66, berigtiget i EUT 2009, L 207, s. 14, EUT 2010, L 199, s. 40 og EUT 2011, L 234, s. 46), særligt dette direktivs artikel 10, stk. 2, litra h) og i).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem LH og Profi Credit Slovakia s.r.o. vedrørende en ugrundet berigelse for dette selskab, der følger af låntagers betaling på grundlag af angiveligt urimelige eller ulovlige kontraktvilkår i en forbrugerkreditaftale.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 93/13/EØF

- 3 Artikel 6, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29) bestemmer:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«

- 4 Dette direktivs artikel 7, stk. 1, bestemmer:

»Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

Direktiv 2008/48

- 5 Direktiv 2008/48 har i henhold til dets artikel 1 til formål at harmonisere visse aspekter af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om aftaler om forbrugerkredit.
- 6 Direktivets artikel 3, litra i), definerer begrebet »årlige omkostninger i procent« (herefter »ÅOP«) i henhold til direktivet som værende »de samlede omkostninger i forbindelse med forbrugerkreditten udtrykt i procent pr. år af det samlede kreditbeløb, eventuelt omfattende de omkostninger, der er nævnt i artikel 19, stk. 2«.

- 7 Direktivets artikel 10 med overskriften »Oplysninger, der skal angives i kreditaftalen« bestemmer i stk. 2:

»Kreditaftalen skal klart og koncist angive:

[...]

- g) [ÅOP] og det samlede beløb, som skal betales af forbrugeren, beregnet på tidspunktet for indgåelse af kreditaftalen; alle de antagelser, der er lagt til grund ved beregningen af denne procentsats, angives
- h) størrelse, antal og hyppighed af de betalinger, der skal foretages af forbrugeren, og i givet fald den rækkefølge, hvori betalingerne allokeres til forskellige udestående saldi til forskellige debitorrenter med henblik på tilbagebetaling
- i) såfremt der er tale om amortisation af kapitalen i forbindelse med en kreditaftale med fast løbetid, forbrugers ret til på anmodning og gratis til enhver tid i løbet af kreditaftalens varighed at modtage en opgørelse i form af en amortiseringsplan.

Amortiseringsplanen skal angive skyldige betalinger og tidspunkter og betingelser for betaling af sådanne beløb; den skal indeholde en specificering af den enkelte tilbagebetaling, som viser amortiseringen af kapitalen, renterne beregnet på grundlag af debitorrenten og, hvor det er relevant, eventuelle yderligere omkostninger; såfremt rentesatsen ikke er fast, eller de yderligere omkostninger kan ændres i løbet af kreditaftalen, skal amortiseringsplanen klart og koncist angive, at oplysningerne i planen kun er gyldige indtil næste ændring af debitorrenten eller af de yderligere omkostninger i henhold til kreditaftalen.

[...]«

- 8 Artikel 22 i direktiv 2008/48 med overskriften »Harmonisering og direktivets ufravigelige karakter« bestemmer i stk. 1:

»I det omfang dette direktiv indeholder harmoniserede bestemmelser, kan medlemsstaterne ikke i national ret bibeholde eller indføre bestemmelser, der fraviger dem, der er fastsat i dette direktiv.«

Slovakisk ret

Den borgerlige lovbog

- 9 § 53 i Občiansky zákonník (den borgerlige lovbog) har følgende ordlyd:

»1. En aftale indgået med en forbruger må ikke indeholde bestemmelser, som til skade for forbrugeren medfører en betydelig skævhed i aftaleparternes rettigheder og forpligtelser (urimelige kontraktvilkår)
[...]

[...]

5. Urimelige kontraktvilkår i en aftale, der er indgået med en forbruger, er ugyldige.«

10 Lovbogens § 107 er affattet således:

»1. Retten til tilbagebetaling som følge af en ugrundet berigelse udløber to år efter det tidspunktet, hvor den berørte får kendskab til den ugrundede berigelse, og til hvem der er blevet beriget til skade for vedkommende.

2. Retten til tilbagebetaling som følge af en ugrundet berigelse udløber senest tre år og i tilfælde af en forsætlig ugrundet berigelse ti år efter tidspunktet, hvor den ugrundede berigelse er forekommet.

[...]«

11 Denne lovbogs § 451, stk. 2, definerer »ugrundet berigelse« som »en økonomisk fordel opnået ved hjælp af en retlig ugrundet ydelse, en ydelse baseret på en ugyldig retsakt eller en ydelse baseret på et ikke gældende retsgrundlag tillige med en økonomisk fordel, der stammer fra uhæderlige kilder«.

Lov nr. 129/2010

12 Zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebitel'ských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebitel'ov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (lov nr. 129/2010 om forbrugerkredit samt andre kreditter og lån til forbrugere og om ændring af bestemte love) har til formål at gennemføre direktiv 2008/48 i slovakisk ret.

13 I den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, bestemte § 9, stk. 2, litra k), i lov nr. 129/2010, at forbrugerkreditaftalen skulle indeholde oplysning om størrelse, antal, fristerne for tilbagebetaling af hovedstolen samt de renter og yderligere omkostninger, der skal afholdes af låntageren, og i givet fald den rækkefølge, hvori betalingerne allokeres til forskellige udestående saldi til forskellige debitorrenter med henblik på tilbagebetaling.

14 For at efterkomme den fortolkning af artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48, der blev anlagt i dom af 9. november 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842, præmis 51-59), ændrede den slovakiske lovgiver lov nr. 129/2010, således at denne lovs § 9, stk. 2, litra i), i den affattelse, der har været gældende siden den 1. maj 2018, bestemmer, at forbrugerkreditaftalen skal angive »størrelsen, antallet og hyppigheden af betalinger og i givet fald den rækkefølge, hvori de forskellige betalinger allokeres til forskellige debitorrenter med henblik på tilbagebetaling«.

15 I henhold til § 11, stk. 1, i lov nr. 129/2010 i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, betragtes forbrugerkrediten som »rente- og omkostningsfri«, hvis forbrugerkreditaftalen ikke indeholder de oplysninger, der bl.a. kræves i henhold til denne lovs § 9, stk. 2, litra a)-k), eller til skade for forbrugeren ikke indeholder en korrekt angivelse af ÅOP.

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

16 Den 30. maj 2011 indgik sagsøgeren i hovedsagen og Profi Credit Slovakia en forbrugerkreditaftale på 1 500 EUR med tillæg af en rentesats på 70% og ÅOP på 66,31%, dvs. i alt 3 698,40 EUR, som skulle tilbagebetales i 48 månedlige afdrag på 77,05 EUR uden præcisering vedrørende fordelingen af tilbagebetalingerne mellem hovedstolen, renterne og de øvrige omkostninger, som låntageren skulle afholde.

17 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen for det første, at Profi Credit Slovakia i henhold til den pågældende aftale allerede fra kontraktforholdets første dag kunne opkræve et gebyr på i alt 367,49 EUR som modydelse for forbrugeren mulighed for i fremtiden at få suspenderet tilbagebetalingen af lånet. På grund af dette gebyr modtog sagsøgeren i hovedsagen ikke det aftalte

beløb på 1 500 EUR, men kun et beløb på 1 132,51 EUR, dvs. et beløb, der var 24% lavere, selv om det ikke var sikkert, at den pågældende forbruger ville gøre brug af muligheden for at udskyde tilbagebetalingen.

- 18 For det andet anføres i forelæggelsesafgørelsen, at den ÅOP (66,31%), som fremgår af aftalen, er lavere end selve rentesatsen (70%), hvilket kan skyldes, at ÅOP ikke er beregnet ud fra det beløb, som rent faktisk blev udbetalt af Profi Credit Slovakia. Det præciseres i afgørelsen, at i henhold til slovakisk ret sanktioneres en ukorrekt angivelse af ÅOP ved, at långiver mister retten til renter og omkostninger i forbindelse med lånet.
- 19 Den 2. februar 2017 blev sagsøgeren i hovedsagen efter at have tilbagebetalt hele lånet af en jurist oplyst om, at kontraktvilkåret vedrørende udsættelsesgebyrerne var urimeligt, og at de oplysninger vedrørende ÅOP, som vedkommende havde modtaget, ikke var korrekte.
- 20 Den 2. maj 2017 anlagde sagsøgeren i hovedsagen sag med påstand om godtgørelse af de gebyrer, som ifølge sagsøgeren i hovedsagen var opkrævet med urette. Ved afgørelse af 15. november 2018 forkastede Okresný súd Prešov (kredsdomstolen i Prešov, Slovakiet) dette søgsmål.
- 21 Den forelæggende ret, Krajský súd v Prešove (den regionale ret i Prešov, Slovakiet), ved hvilken sagsøgeren i hovedsagen har iværksat appel, er af den opfattelse, at den omhandlede aftale i flere henseender kan anses for at være i strid med de gældende EU-retlige regler om forbrugerbeskyttelse.
- 22 For det første har den forelæggende ret anført, at i henhold til bestemmelserne i den borgerlige lovbogs § 107, stk. 1 og 2, bortfalder retten til tilbagebetaling på grund af ugrundet berigelse:
 - Enten ved udløbet af en forældelsesfrist på to år, den såkaldte »subjektive« forældelsesfrist, der begynder, når den pågældende har fået kendskab til en ugrundet berigelse og identificeret den person, der er blevet beriget på den pågældendes bekostning: Denne frist synes at være blevet overholdt i den foreliggende sag, eftersom mindre end to år adskiller de oplysninger, som sagsøgeren i hovedsagen modtog (den 2.2.2017), og anlæggelsen af denne sidstnævntes søgsmål (den 2.5.2017).
 - Eller ved udløbet af en forældelsesfrist på tre år, den såkaldte »objektive« forældelsesfrist, der begynder at løbe fra den dag, hvor den ugrundede berigelse er forekommet: Denne frist synes allerede at være udløbet i den foreliggende sag, eftersom der er forløbet mere end tre år mellem betalingen af de i hovedsagen omhandlede gebyrer og anlæggelsen af søgsmålet.
 - Eller ved »forsætlig« berigelse efter udløbet af en »objektiv« forældelsesfrist på ti år, som også begynder at løbe fra det tidspunkt, hvor den ugrundede berigelse forekom: Denne frist synes ikke at være udløbet i den foreliggende sag.
- 23 Den forelæggende ret har for det første anført, at den objektive forældelsesfrist på tre år begynder at løbe og udløber, selv om den skadelidte forbruger ikke har haft kendskab til, at det kontraktvilkår, der ligger til grund for den ugrundede berigelse, er urimeligt eller ulovligt. Ifølge den forelæggende ret kan en sådan national bestemmelse gøre indgreb i den ret til en effektiv domstolsbeskyttelse, der er sikret ved chartrets artikel 47, og være uforenelig med Domstolens praksis vedrørende forbrugerbeskyttelse, som navnlig er fastsat i direktiv 93/13 og direktiv 2008/48.
- 24 For det tilfælde, at en sådan forældelsesfrist, der finder anvendelse på trods af forbrugerens mulige uvidenhed, anses for at være i overensstemmelse med EU-retten, ønsker den forelæggende ret dernæst oplyst, om det samme gør sig gældende for så vidt angår den bevisbyrde, der påhviler forbrugeren. Den forelæggende ret har i denne forbindelse anført, at de slovakiske retsinstanser tidligere har anvendt de ovennævnte nationale bestemmelser på en måde, der var til fordel for forbrugerne, idet de har anlagt en fleksibel tilgang til anerkendelsen af, om den ugrundede berigelse var forsætlig, og ved således at

give de berørte mulighed for at drage fordel af den lange forældelsesfrist på ti år, men at denne tilgang blev anfægtet ved en afgørelse fra Najvyšší súd Slovenskej republiky (Den Slovakiske Republiks øverste domstol) af 18. oktober 2018.

- 25 Det følger af denne afgørelse, at det påhviler en forbruger, der påberåber sig den særlige objektive forældelsesfrist på ti år, at godtgøre, at kreditgiveren har haft til hensigt uretmæssigt at berige sig på forbrugerens bekostning, og at den generelle, objektive forældelsesfrist på tre år i mangel af et sådant bevis kan gøres gældende over for forbrugeren. De slovakiske retsinstanser har pligt til at efterkomme den nævnte afgørelse. Den forelæggende ret er imidlertid af den opfattelse, at denne afgørelse kan være i strid med chartrets artikel 47 og med princippet om EU-rettens effektivitet, eftersom det efter rettens opfattelse er praktisk talt umuligt for en forbruger, der ikke råder over alle oplysninger, at føre det krævede bevis.
- 26 For det tilfælde, at Domstolen måtte fastslå, at en sådan bevisbyrde er forenelig med EU-rettens krav, opstår endelig spørgsmålene om for det første, over for hvilken fysisk person forbrugeren skal godtgøre kendskabet til tilsidesættelsen af sine egne rettigheder, når kreditgiver er en juridisk person, og for det andet, i hvilket omfang forbrugeren skal godtgøre graden af den tilsidesættelse, der er sket af den pågældendes rettigheder.
- 27 For det andet har den forelæggende ret anført, at den slovakiske lovgiver til opfyldelse af dom af 9. november 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), ændrede lov nr. 129/2010 ved med virkning fra den 1. maj 2018 at ophæve den forpligtelse til i forbrugerkreditaftaler at angive fristerne for betaling af hovedstol, renter og de øvrige omkostninger afholdt af låntageren, som fremgik af denne lovs § 9, stk. 2, litra k), i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, i forhold til hvilken den relevante dato er den 30. maj 2011. Denne forpligtelse blev erstattet af den forpligtelse til i sådanne aftaler at angive »betalingens hyppighed«, som er fastsat i nævnte lovs § 9, stk. 2, litra i), i den affattelse, der var gældende fra den 1. maj 2018.
- 28 I en afgørelse af 22. februar 2018 fastslog Najvyšší súd Slovenskej republiky (Den Slovakiske Republiks øverste domstol), at de slovakiske retsinstanser for så vidt angår aftaler, der er indgået før den 1. maj 2018 som den i hovedsagen omhandlede, var forpligtede til at nå frem til det resultat, der fulgte af den nævnte lovændring, ved at foretage en fortolkning af den oprindelige bestemmelse, som er i overensstemmelse med EU-retten, og som fører til, at kreditgiverne udelukkende skal give en generel angivelse af de oplysninger, der kræves i henhold til denne bestemmelse, i sådanne aftaler og ikke med en fordeling mellem hovedstol, renter og de øvrige omkostninger.
- 29 Det er i denne sammenhæng, at den forelæggende ret ønsker oplyst, om direktivers virkninger, således som de er anerkendt i Domstolens praksis, er til hinder for, at en ret i en medlemsstat i forhold til en national bestemmelse, der er erklæret uforenelig med EU-retten, foretager en fortolkning, der er i overensstemmelse med EU-retten, uden at begrunde sin afgørelse eller at støtte den på de sædvanlige fortolkningsmetoder. Den forelæggende ret ønsker endvidere oplyst, om den, såfremt den måtte finde, at en fortolkning, der er i overensstemmelse med EU-retten, vil føre til en fortolkning contra legem, kan udlede en direkte virkning af artikel 10, stk. 2, litra h) og i), i direktiv 2008/48 og undlade at anvende den pågældende nationale bestemmelse på det kontraktforhold, der består mellem parterne i tvisten i hovedsagen, i lighed med, hvad Domstolen har anerkendt bl.a. på området for forskelsbehandling.
- 30 Den forelæggende ret har fremhævet den indbyrdes sammenhæng mellem sidstnævnte spørgsmål og de spørgsmål, som den forelagde Domstolen i den sag, der gav anledning til dom af 5. september 2019, Pohotovosť (C-331/18, EU:C:2019:665), som således blev afsagt efter indgivelsen af den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse.

- 31 På denne baggrund har Krajský súd v Prešove (den regionale ret i Prešov) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»A.

- 1) Skal bestemmelserne i [§] 107, stk. 2, i [den borgerlige lovbog] om forældelse af forbrugerens ret til en objektiv forældelsesperiode på tre år – hvorefter forbrugerens ret til tilbagebetaling af en ydelse, som følger af et urimeligt kontraktvilkår, også er genstand for forældelse, når forbrugerens ikke selv er i stand til at vurdere det urimelige kontraktvilkår, og denne forældelsesfrist også begynder at løbe i den situation, hvor forbrugerens ikke havde kendskab til, at kontraktvilkåret er urimeligt – fortolkes således, at de er i strid med [chartrets] artikel 47 [...] og, implicit, forbrugerens ret til et effektivt retsmiddel?
- 2) Såfremt bestemmelserne om forældelse af forbrugerens ret til en objektiv forældelsesperiode på tre år uanset forbrugerens manglende kendskab er forenelige med chartrets artikel 47 og effektivitetsprincippet, ønsker den forelæggende ret herefter oplyst om:

en sådan national praksis, hvorefter forbrugerens bærer bevisbyrden med henblik på for retten at godtgøre, at de personer, der handler på kreditgivers vegne, havde kendskab til, at kreditgiver tilsidesætter forbrugerens rettigheder – i det foreliggende tilfælde havde kendskab til den omstændighed, at kreditgiver ved ikke at angive de nøjagtige [ÅOP] tilsidesætter en retsregel – og godtgøre kendskab til den omstændighed, at lånet i et sådant tilfælde er rentefrit, og at kreditgiver gennem opkrævning af renterne har opnået en ugrundet berigelse, er i strid med chartrets artikel 47 og effektivitetsprincippet?

- 3) Såfremt [det andet spørgsmål] besvares benægtende, over for hvilke personer blandt kreditgivers direktører, selskabsdeltagere eller salgsrepræsentanter skal forbrugerens da godtgøre det kendskab, der er omhandlet i [det andet spørgsmål]?
- 4) Såfremt [det andet spørgsmål] besvares benægtende, hvilken grad af kendskab er da tilstrækkelig for at nå det tilsigtede mål, dvs. bevis for [kreditgivers] forsæt til at overtræde de pågældende bestemmelser på det finansielle marked?

B.

- 5) Er virkningerne af direktiverne og praksis fra EU-Domstolen vedrørende dette emne, dvs. [dom af 19. april 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278), af 5. oktober 2004, Pfeiffer m.fl. (C-397/01 – C-403/01, EU:C:2004:584, præmis 113 og 114), af 19. januar 2010, Küçükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21, præmis 48), af 15. april 2008, Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, præmis 100), af 24. januar 2012, Dominguez (C-282/10, EU:C:2012:33, præmis 25 og 27), og af 15. januar 2014, Association de médiation sociale (C-176/12, EU:C:2014:2, præmis 38)], til hinder for en sådan national praksis, på grundlag af hvilken den nationale ret er nået frem til en konklusion om en fortolkning i overensstemmelse med EU-retten uden at anvende fortolkningsmetoder og uden en behørig begrundelse?
- 6) Såfremt retten, efter anvendelsen af fortolkningsmetoder, herunder bl.a. en formålsfortolkning, en historisk fortolkning, en systematisk fortolkning, en logisk fortolkning (en modsætningsslutning, en reductio ad absurdum), og efter anvendelsen af den nationale retsorden som helhed med henblik på at nå det mål, der er omhandlet i artikel 10, stk. 2, litra h) og i), i direktiv 2008/48 [...], kommer frem til den konklusion, at en fortolkning i overensstemmelse med EU-retten bevæger sig i retning af en situation contra legem, er det da muligt – ved f.eks. at foretage en sammenligning med forholdene ved forskelsbehandling eller beskyttelse af arbejdstagere – at anerkende en direkte

virkning af de ovennævnte direktivbestemmelser for at beskytte virksomheder i forhold til forbrugerne i kreditforhold og undlade at anvende den lovbestemmelse, som er i strid med EU-retten?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Om Domstolens kompetence og formaliteten vedrørende anmodningen om præjudiciel afgørelse

- 32 For det første har Profi Credit Slovakia udtrykt tvivl om, hvorvidt den procedure, som den forelæggende ret har fulgt for at efterkomme anmodningen om præjudiciel afgørelse, er lovlig, idet selskabet har gjort gældende, at det ikke har haft mulighed for på forhånd at udtale sig om grundene til, at sagen udsættes.
- 33 Det skal imidlertid i denne henseende bemærkes, at inden for rammerne af proceduren i henhold til artikel 267 TEUF, som er baseret på en klar adskillelse mellem de nationale retters og Domstolens funktioner, er den omstændighed, at et præjudicielt spørgsmål om EU-retten eventuelt er blevet forelagt uden forudgående kontradiktorisk forhandling, ikke til hinder for, at Domstolen kan forelægges et sådant spørgsmål, og det tilkommer under alle omstændigheder ikke Domstolen at efterprøve, om forelæggelsesafgørelsen er truffet i overensstemmelse med de nationale bestemmelser vedrørende retternes sammensætning og virkemåde (jf. i denne retning dom af 30.4.2020, Blue Air - Airline Management Solutions, C-584/18, EU:C:2020:324, præmis 39-41 og den deri nævnte retspraksis).
- 34 Profi Credit Slovakia har for det andet gjort gældende, at de spørgsmål, som den forelæggende ret har forelagt, ikke kan antages til realitetsbehandling, dels fordi de hverken vedrører fortolkningen af EU-retlige bestemmelser om harmonisering af de nationale forældelsesregler eller direktivernes virkninger, dels fordi chartrets artikel 51 begrænser chartrets anvendelsesområde til de situationer, hvor medlemsstaterne gennemfører EU-retten, og endelig, at disse spørgsmål ikke er relevante for løsningen af tvisten i hovedsagen.
- 35 Den slovakiske regering har for sin del gjort gældende, at det første spørgsmål ikke kan antages til realitetsbehandling, idet det ikke er i overensstemmelse med begrundelseskravene i artikel 94, litra c), i Domstolens procesreglement. Efter regeringens opfattelse følger det heraf, at det er uforholdsmæssigt at behandle de tre følgende spørgsmål, der er stillet i forlængelse af det første. Under alle omstændigheder henhører det tredje og det fjerde spørgsmål ikke under Domstolens kompetence, for så vidt som de vedrører fortolkningen af bestemmelser i national ret. Det femte og det sjette spørgsmål er i øvrigt ikke nødvendige for at træffe afgørelse i tvisten i hovedsagen, eftersom det ikke tilkommer Domstolen at afgøre, om en fortolkning, der er i overensstemmelse med EU-retten, er mulig for så vidt angår de omhandlede slovakiske retsregler, og eftersom der desuden findes et andet retsgrundlag, der gør det muligt at give medhold i søgsmålet direkte.
- 36 Hvad i denne henseende angår det første og det andet præjudicielle spørgsmål må det konstateres, at disse i det væsentlige vedrører fortolkningen af chartrets artikel 47, sammenholdt med det EU-retlige effektivitetsprincip.
- 37 I henhold til chartrets artikel 51, stk. 1, er dets bestemmelser imidlertid kun rettet til medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten, og ifølge fast retspraksis forudsætter begrebet »gennemførelse af EU-retten« som omhandlet i denne bestemmelse, at der foreligger en vis grad af tilstrækkelig tilknytning mellem en EU-retsakt og den omhandlede nationale foranstaltning, som går ud over den beslægtethed, der måtte findes mellem de omhandlede områder, eller den indirekte virkning, som et

område kan have på et andet, henset til de vurderingskriterier, der er fastlagt af Domstolen (jf. i denne retning dom af 22.1.2020, Baldonado Martin, C-177/18, EU:C:2020:26, præmis 57-59, og af 16.7.2020, Adusbef m.fl., C-686/18, EU:C:2020:567, præmis 51 og 52).

- 38 Det følger endvidere af Domstolens faste praksis, at det udelukkende tilkommer den nationale ret, for hvilken en tvist er indbragt, og som har ansvaret for den retlige afgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen, hvilke spørgsmål er omfattet af en formodning for at være relevante. Når de forelagte spørgsmål vedrører fortolkningen eller gyldigheden af en EU-retlig regel, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse medmindre det fremgår, at den ønskede fortolkning savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en sagligt korrekt besvarelse af disse spørgsmål (jf. i denne retning dom af 16.7.2020, Facebook Ireland og Schrems, C-311/18, EU:C:2020:559, præmis 73, og af 8.10.2020, Union des industries de la protection des plantes, C-514/19, EU:C:2020:803, præmis 28 og 29).
- 39 I det forelæggende tilfælde nævner de to første præjudicielle spørgsmål, som den forelæggende ret har stillet, ganske vist ikke andre EU-retsakter end chartret. Det fremgår imidlertid af de grunde, der er anført i forelæggelsesafgørelsen, at der er etableret en klar og tilstrækkelig forbindelse mellem de forældelsesregler, der er fastsat i den borgerlige lovbogs § 107, stk. 2, og som finder anvendelse på et søgsmål anlagt af en forbruger, såsom sagsøgeren i hovedsagen, og de bestemmelser i den afledte EU-ret, der har til formål at sikre forbrugerbeskyttelsen.
- 40 Den forelæggende ret ønsker nemlig nærmere bestemt oplyst, om disse nationale regler ikke alene kan påvirke den adgang til effektive retsmidler, der er fastsat i chartrets artikel 47, men også skade den fulde virkning af bestemmelserne om urimelige kontraktvilkår i direktiv 93/13 og bestemmelserne om forbrugercredit i direktiv 2008/48.
- 41 Som generaladvokaten har anført i punkt 33-31 og 52 i forslaget til afgørelse, ønsker denne ret med sine to første spørgsmål med andre ord at opnå præciseringer med henblik på at kunne træffe afgørelse om, hvorvidt bestemmelser i slovakisk ret vedrørende forældelsesfrister, der finder anvendelse på søgsmål på området for forbrugeraftaler, er forenelige med direktiv 93/13 og 2008/48.
- 42 De to første spørgsmål skal derfor antages til realitetsbehandling.
- 43 Hvad angår det tredje og det fjerde præjudicielle spørgsmål bemærkes, at disse i det væsentlige vedrører beviset for den forsætlige karakter af den ugrundede berigelse, som kræves, for at den tiårige forældelsesfrist, der er fastsat i den borgerlige lovbogs § 107, stk. 2, in fine, kan finde anvendelse, og nærmere bestemt fastlæggelsen af de personer, over for hvem en sådan hensigt skal godtgøres, samt hvilken grad af kendskab, disse personer skal have i denne henseende.
- 44 I denne henseende skal det fastslås, at hverken ordlyden af disse to spørgsmål eller forelæggelsesafgørelsens begrundelse indeholder elementer, der kan godtgøre, at der er en forbindelse mellem disse og en EU-retlig bestemmelse. For at nå frem til en fortolkning af EU-retten, som er nyttig for den nationale ret, er det imidlertid påkrævet, at denne nøje overholder de krav vedrørende indholdet af en anmodning om præjudiciel afgørelse, der udtrykkeligt fremgår af artikel 94 i Domstolens procesreglement, og som den forelæggende ret forventes at have kendskab til. Som det fremgår af den pågældende artikel 94, og idet de forelagte spørgsmål i modsat fald afvises, er det et krav, at anmodningen om præjudiciel afgørelse indeholder dels en kortfattet fremstilling af de relevante faktiske omstændigheder eller i det mindste en fremstilling af de faktiske oplysninger, som ligger til grund for spørgsmålene, dels en fremstilling af grundene til, at den forelæggende ret finder, at der er tvivl om fortolkningen eller gyldigheden af visse EU-retlige bestemmelser, samt af

sammenhængen mellem disse bestemmelser og den nationale lovgivning, som finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (jf. i denne retning dom af 19.4.2018, Consorzio Italian Management og Catania Multiservizi, C-152/17, EU:C:2018:264, præmis 21, 22 og 24 og den deri nævnte retspraksis).

- 45 Det følger heraf, at den forelæggende rets tredje og fjerde spørgsmål til Domstolen ikke kan antages til realitetsbehandling, eftersom forelæggelsesafgørelsen ikke indeholder en tilstrækkelig begrundelse til, at Domstolen kan give en hensigtsmæssig besvarelse af disse to spørgsmål.
- 46 Hvad endelig angår det femte og det sjette præjudicielle spørgsmål er de argumenter, som Profi Credit Slovakia og den slovakiske regering har fremført, ikke tilstrækkelige til at afkræfte den formodning om relevans, som disse spørgsmål er omfattet af, i overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 38, eftersom disse i det væsentlige vedrører fremgangsmåden for en fortolkning i overensstemmelse med EU-retten, navnlig i forhold til artikel 10, stk. 2, litra h) og i), i direktiv 2008/48, som fortolket af Domstolen, af de nationale retsfor skrifter, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen.
- 47 Under disse omstændigheder kan den formalitetsindsigelse, som den slovakiske regering har baseret på eksistensen af et andet retsgrundlag, nemlig en unøjagtig angivelse af ÅOP i den omhandlede aftale, som gør det muligt at give medhold i hovedsagen uden at undersøge den manglende overholdelse af forpligtelsen til at angive fordelingen af tilbagebetalingerne mellem hovedstolen, renterne og de øvrige omkostninger, der afholdes af låntageren, under alle omstændigheder ikke tages til følge. I denne henseende bemærkes dels, at Domstolen allerede har forkastet et lignende argument i dom af 5. september 2019, Pohotovost' (C-331/18, EU:C:2019:665, præmis 35 og 38), dels, at de forskelle, der er mellem hovedsagen og den sag, der gav anledning til denne dom, og som denne regering har påberåbt sig, ikke kan begrunde valget af en anden løsning end den således foretagne forkastelse.
- 48 Det følger af det foregående, at det femte og det sjette spørgsmål skal antages til realitetsbehandling.

Det første spørgsmål

- 49 Indledningsvis bemærkes, at det fremgår af Domstolens faste praksis, at det som led i den samarbejdsprocedure mellem de nationale retter og Domstolen, som er indført ved artikel 267 TEUF, tilkommer denne at give den nationale ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra dette synspunkt påhviler det Domstolen i givet fald at omformulere de spørgsmål, der forelægges den (jf. bl.a. dom af 17.12.2015, Neptune Distribution, C-157/14, EU:C:2015:823, præmis 33, og af 25.11.2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, præmis 24).
- 50 Selv om den forelæggende ret i den foreliggende sag formelt har begrænset det første spørgsmål til fortolkningen af chartrets artikel 47, er en sådan omstændighed ikke til hinder for, at Domstolen oplyser den om alle de momenter angående fortolkningen, som kan være til nytte ved afgørelsen af hovedsagen ved fra samtlige de oplysninger, der er fremlagt af denne ret, og navnlig af forelæggelsesafgørelsens præmisser, at udlede de EU-retlige elementer, som det under hensyn til sagens genstand er nødvendigt at fortolke (jf. i denne retning dom af 17.12.2015, Neptune Distribution, C-157/14, EU:C:2015:823, præmis 34 og af 8.5.2019, PI, C-230/18, EU:C:2019:383, præmis 43).
- 51 I det foreliggende tilfælde skal det første spørgsmål forstås således, at det nærmere bestemt ønskes oplyst, om effektivitetsprincippet skal fortolkes således, at det er til hinder for en national lovgivning, der fastsætter, at et søgsmål anlagt af en forbruger med påstand om tilbagebetaling af uretmæssigt udbetalte beløb på grundlag af urimelige vilkår som omhandlet i direktiv 93/13 eller vilkår, der er i strid med kravene i direktiv 2008/48, er omfattet af en forældelsesfrist på tre år, der begynder at løbe fra den dato, hvor den uberettigede berigelse er indtrådt.

- 52 I denne henseende bemærkes, at det af Domstolens faste praksis fremgår, at det i mangel af EU-retlige bestemmelser på området i medfør af princippet om procesautonomi tilkommer hver enkelt medlemsstat i sin interne retsorden at fastsætte de processuelle regler for sagsanlæg til sikring af beskyttelsen af de rettigheder, som borgerne har i medfør af EU-retten, dog på den betingelse, at disse ikke må være mindre gunstige end dem, som regulerer tilsvarende situationer, der er underlagt national ret (ækvivalensprincippet), og at de i praksis ikke umuliggør eller uforholdsmæssigt vanskeliggør udøvelsen af rettigheder, der er tillagt ved EU-retten (effektivitetsprincippet) (jf. i denne retning dom af 16.7.2020, Caixabank og Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 og C-259/19, EU:C:2020:578, præmis 83, og af 6.10.2020, La Quadrature du Net m.fl., C-511/18, C-512/18 og C-520/18, EU:C:2020:791, præmis 223 og den deri nævnte retspraksis).
- 53 Hvad specifikt angår effektivitetsprincippet, som alene er genstand for denne sag, følger det af Domstolens praksis, at hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt en national processuel regel gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at anvende EU-retten, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure for de forskellige nationale instanser, herunder procedures forløb og særlige kendetegn. Efter disse betragtninger skal der i givet fald tages hensyn til de principper, der ligger til grund for den nationale retsplejeordning, såsom beskyttelsen af retten til forsvar, retssikkerhedsprincippet og princippet om en hensigtsmæssig sagsbehandling (jf. bl.a. dom af 15.3.2017, Aquino, C-3/16, EU:C:2017:209, præmis 53, og af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 60).
- 54 Endvidere har Domstolen præciseret, at medlemsstaternes forpligtelse til at sikre beskyttelsen af de rettigheder, som EU-retten medfører for borgerne, indebærer navnlig for rettigheder, der følger af direktiv 93/13 et krav om effektiv domstolsbeskyttelse, hvilket også er sikret ved chartrets artikel 47, som navnlig gælder i forhold til processuelle regler for søgsmål, der er støttet på sådanne rettigheder (jf. i denne retning dom af 17.7.2014, Sánchez Morcillo og Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, præmis 35, og af 31.5.2018, Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, præmis 49).
- 55 Det er i lyset af disse elementer, at det skal undersøges, om en national forældelsesregel som den, der er nævnt i denne doms præmis 51, kan anses for at være i overensstemmelse med effektivitetsprincippet, henset til, at denne undersøgelse ikke kun skal omfatte varigheden af den frist, der er anfægtet i hovedsagen, men også betingelserne for dens anvendelse, herunder den metode, der er blevet valgt, for at den nævnte frist begynder at løbe (jf. i denne retning dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 61).
- 56 Hvad for det første angår muligheden for at påberåbe sig en forældelsesfrist mod søgsmål anlagt af forbrugere med henblik på at gøre rettigheder gældende, som de udleder af EU-retten, bemærkes, at en sådan regel ikke i sig selv er i strid med effektivitetsprincippet, for så vidt som dens anvendelse ikke i praksis gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der navnlig er tillagt ved direktiv 93/13 og direktiv 2008/48.
- 57 Domstolen har nemlig anerkendt, at forbrugerbeskyttelsen ikke er absolut, og at fastsættelse af rimelige, præklusive søgsmålsfrister af hensyn til retssikkerheden er foreneligt med EU-retten (dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 56, og af 16.7.2020, Caixabank og Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 og C-259/19, EU:C:2020:578, præmis 82 og den deri nævnte retspraksis).
- 58 Domstolen har nærmere bestemt allerede fastslået, at artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 ikke er til hinder for en national lovgivning, der – samtidig med, at den foreskriver, at søgsmål, der anlægges med påstand om, at det fastslås, at et vilkår i en aftale indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger er ugyldigt, ikke er genstand for en forældelsesfrist – foreskriver, at det søgsmål, der skal sikre genoprettelse af en tidligere tilstand efter denne konstatering, er genstand for en forældelsesfrist, under forudsætning af, at ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet

overholdes (jf. i denne retning dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 58, og af 16.7.2020, Caixabank og Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 og C-259/19, EU:C:2020:578, præmis 84).

- 59 For det andet hvad angår varigheden af den undersøgte forældelsesfrist, som i det foreliggende tilfælde er på tre år, har Domstolen fastslået, at en frist med en sådan varighed, forudsat, at denne periode er fastsat og kendt på forhånd, principielt forekommer tilstrækkeligt lang til, at forbrugeren kan forberede og iværksætte et effektivt retsmiddel, således at denne varighed i sig selv ikke er uforenelig med effektivitetsprincippet (jf. i denne retning dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 62 og 64, og af 16.7.2020, Caixabank og Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 og C-259/19, EU:C:2020:578, præmis 87 og den deri nævnte retspraksis).
- 60 Hvad for det tredje angår det tidspunkt, der er fastsat for den undersøgte forældelsesfrist, foreligger der imidlertid under de i hovedsagen omhandlede omstændigheder en ikke ubetydelig risiko for, at den pågældende forbruger ikke inden for den fastsatte frist påberåber sig de rettigheder, som den pågældende er tillagt i henhold til EU-retten (jf. i denne retning dom af 5.3.2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis), hvilket gør det umuligt for forbrugeren at gøre sine rettigheder gældende.
- 61 Det fremgår nemlig af de oplysninger, som den forelæggende ret har givet, bl.a. i forbindelse med det første spørgsmål, at den frist på tre år, der er fastsat i den borgerlige lovbogs § 107, stk. 2, begynder at løbe fra det tidspunkt, hvor den uberettigede berigelse har fundet sted, og at forældelsen indtræder, selv om forbrugeren ikke selv er i stand til at vurdere, om et kontraktvilkår er urimeligt eller ikke har haft kendskab til, at det pågældende kontraktvilkår er urimeligt.
- 62 I denne forbindelse er det nødvendigt at tage hensyn til den svagere stilling, som forbrugerne befinder sig i i forhold til den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau, og til den omstændighed, at det er muligt, at forbrugerne muligvis ikke er bekendte med eller ikke forstår omfanget af deres rettigheder i henhold til direktiv 93/13 eller direktiv 2008/48 (jf. i denne retning dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 65-67, og af 16.7.2020, Caixabank og Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 og C-259/19, EU:C:2020:578, præmis 90 og den deri nævnte retspraksis).
- 63 Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 71-73 i forslaget til afgørelse, opfyldes kreditaftaler som de i hovedsagen omhandlede generelt i løbet af lange perioder, og hvis den begivenhed, som udløser forældelsesfristen på tre år, er enhver betaling fra låntageren, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve, kan det i det mindste for så vidt angår en del af de foretagne betalinger, ikke udelukkes, at forældelsen indtræder endog før den pågældende aftale udløber, således at en sådan forældelsesordning systematisk vil fratage forbrugerne muligheden for at kræve tilbagebetaling af de betalinger, som er foretaget i medfør af kontraktvilkår, der er i strid med de nævnte direktiver.
- 64 Følgelig skal det fastslås, at processuelle bestemmelser som de i hovedsagen omhandlede, for så vidt som de af forbrugeren kræver, at den pågældende anlægger retssag inden for en frist på tre år regnet fra tidspunktet for den uberettigede berigelse, og for så vidt som denne berigelse kan finde sted i løbet af opfyldelsen af en aftale, der har en lang løbetid, gør det uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, som direktiv 93/13 eller direktiv 2008/48 tillægger forbrugeren, og at sådanne bestemmelser derfor er i strid med effektivitetsprincippet (jf. analogt dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 67 og 75, og af 16.7.2020, Caixabank og Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 og C-259/19, EU:C:2020:578, præmis 91).

- 65 Endvidere og som anført af generaladvokaten i punkt 87 og 89 i forslaget til afgørelse, er hensigten hos den erhvervsdrivende, der anvender et vilkår, som anses for urimeligt, uden betydning i forhold til de rettigheder, som tilkommer forbrugerne i henhold til bestemmelserne i direktiv 93/13, og det samme gør sig gældende for så vidt angår artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48. Følgelig kan en forbruger med henblik på at gøre sine rettigheder i henhold til disse bestemmelser gældende ikke forpligtes til at godtgøre, at den omhandlede erhvervsdrivendes adfærd er forsættlig. Det følger heraf, at muligheden for at udvide forældelsesfristen på tre år på betingelse af, at forbrugeren godtgør den erhvervsdrivendes hensigt som fastsat i den borgerlige lovbogs § 107, stk. 2, ikke kan svække konstateringen i den foregående præmis i denne dom.
- 66 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at effektivitetsprincippet skal fortolkes således, at det er til hinder for en national lovgivning, der fastsætter, at et søgsmål anlagt af en forbruger med påstand om tilbagebetaling af beløb, der er betalt med urette i forbindelse med opfyldelsen af en kreditaftale, på grundlag af urimelige kontraktvilkår som omhandlet i direktiv 93/13 eller vilkår, der er i strid med kravene i direktiv 2008/48, er omfattet af en forældelsesfrist på tre år, der begynder at løbe fra den dato, hvor den uberettigede berigelse indtræder.

Det andet spørgsmål

- 67 Da det andet spørgsmål kun er stillet for det tilfælde, at det første spørgsmål besvares benægtende, er det ufornuddent at besvare det, henset til, at det første spørgsmål er blevet besvaret bekræftende.

Det femte og det sjette spørgsmål

- 68 Med det femte og det sjette spørgsmål, som skal behandles samlet, har den forelæggende ret nærmere bestemt anmodet Domstolen om at oplyse, hvorledes en national lovgivning, der er erklæret uforenelig med kravene i artikel 10, stk. 2, litra h) og i), i direktiv 2008/48, som fortolket ved dom af 9. november 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), skal fortolkes i overensstemmelse med EU-retten, når den omhandlede kreditaftale blev indgået inden afsigelsen af denne dom og før den ændring af den nævnte nationale lovgivning, som blev foretaget med henblik på at følge den fortolkning, der blev anlagt i denne dom.
- 69 I denne forbindelse skal det præciseres, at Domstolen i den pågældende doms præmis 59 vedrørende § 9, stk. 2, i lov nr. 129/2010 i den version, der fandt anvendelse i 2011, og som ligeledes er omhandlet i denne dom, fortolkede artikel 10, stk. 2, litra h) og i), i direktiv 2008/48 således, at en kreditaftale med fast løbetid, hvorefter amortiseringen af kapitalen sker ved afdragsbetalinger, ikke i form af en amortiseringsplan skal præcisere, hvilken del af hvert enkelt afdrag der er allokeret til tilbagebetaling af kapitalen, og at disse bestemmelser, sammenholdt med direktivets artikel 22, stk. 1, er til hinder for, at en medlemsstat fastsætter en sådan forpligtelse i sin nationale lovgivning.
- 70 I dom af 5. september 2019, Pohotovosť (C-331/18, EU:C:2019:665, præmis 51) bekræftede Domstolen, at det pågældende direktivs artikel 10, stk. 2, litra h)-j), sammenholdt med direktivets artikel 22, stk. 1, er til hinder for nationale bestemmelser, ifølge hvilke det i en kreditaftale skal præciseres, hvorledes hver enkelt tilbagebetaling i givet fald fordeler sig på amortisering af kapitalen, renterne og de øvrige omkostninger.
- 71 Det skal i øvrigt bemærkes, at i henhold til fast retspraksis skal den fortolkning, som Domstolen foretager af en EU-retlig regel, belyse og præcisere betydningen og rækkevidden af den pågældende regel, således som den skal forstås og anvendes, henholdsvis burde have været forstået og anvendt fra sin ikrafttræden. Det følger heraf, at den således fortolkede regel kan og skal anvendes af retten endog i forbindelse med retsforhold, der er stiftet og består, før der afsiges dom vedrørende

fortolkningsanmodningen, såfremt betingelserne for at forelægge en tvist om anvendelsen af den nævnte regel i øvrigt er opfyldt (jf. i denne retning dom af 5.9.2019, Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, præmis 53).

- 72 I tvisten i hovedsagen tilkommer det derfor den forelæggende ret at fortolke de slovakiske bestemmelser, der var gældende på tidspunktet for indgåelsen af den omhandlede aftale, dvs. den 30. maj 2011, så vidt det overhovedet er muligt, i overensstemmelse med direktiv 2008/48 således som fortolket ved dom af 9. november 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842). Denne retsinstans kan ikke med føje antage, at det er umuligt for den at fortolke de pågældende nationale bestemmelser i overensstemmelse med EU-retten alene som følge af den omstændighed, at de slovakiske retsinstanser har fortolket disse bestemmelser i en retning, som ikke er forenelig med denne ret (jf. i denne retning dom af 5.9.2019, Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, præmis 54 og 55, og af 5.3.2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, præmis 42 og 44).
- 73 Selv om denne forpligtelse til direktivkonform fortolkning begrænses af de generelle retsprincipper, især retssikkerhedsprincippet, i den henseende, at den ikke kan tjene som grundlag for en fortolkning contra legem af national ret, skal de nationale retter, herunder dem, der træffer afgørelse i sidste instans, ikke desto mindre i givet fald ændre en fast national retspraksis, såfremt denne er baseret på en fortolkning af national ret, som er uforenelig med formålene med et direktiv (jf. i denne retning dom af 5.9.2019, Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, præmis 56, og af 5.3.2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, præmis 43 og 45).
- 74 I det foreliggende tilfælde har Domstolen allerede i dom af 5. september 2019, Pohotovosť (C-331/18, EU:C:2019:665, præmis 57), fastslået, at artikel 10, stk. 2, og artikel 22, stk. 1, i direktiv 2008/48, som fortolket ved dom af 9. november 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), finder anvendelse på en kreditaftale som den i hovedsagen omhandlede, som er blevet indgået inden afsigelsen af denne anden dom og før den ændring af den nationale lovgivning, der blev foretaget med henblik på at følge den fortolkning, der blev anlagt i denne dom. Domstolen fastslog i denne forbindelse, at den forelæggende rets subsidiære spørgsmål i den sag, der gav anledning til dom af 5. september 2019, Pohotovosť (C-331/18, EU:C:2019:665), der i lighed med den foreliggende sag vedrørte de eventuelle virkninger af disse bestemmelser i direktiv 2008/48 med hensyn til forholdet mellem de af tvisten i hovedsagen berørte borgere i det tilfælde – hvilket ikke blev anset for godtgjort – at det var umuligt at fortolke den nævnte lovgivning i overensstemmelse med EU-retten, var uden genstand.
- 75 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det femte og det sjette spørgsmål besvares med, at artikel 10, stk. 2, og artikel 22, stk. 1, i direktiv 2008/48, således som fortolket ved dom af 9. november 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), finder anvendelse på en kreditaftale, der er blevet indgået inden afsigelsen af denne dom og før en ændring af den nationale lovgivning, som er foretaget med henblik på at følge den fortolkning, der er anlagt i denne dom.

Sagsomkostninger

- 76 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

- 1) **Effektivitetsprincippet skal fortolkes således, at det er til hinder for en national lovgivning, der fastsætter, at et søgsmål anlagt af en forbruger med påstand om tilbagebetaling af beløb, der er betalt med urette i forbindelse med opfyldelsen af en kreditaftale, på grundlag af**

urimelige kontraktvilkår som omhandlet i Rådets direktiv 93/13/EF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler eller vilkår, der er i strid med kravene i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF, er omfattet af en forældelsesfrist på tre år, der begynder at løbe fra den dato, hvor den uberettigede berigelse indtræder.

- 2) Artikel 10, stk. 2, og artikel 22, stk. 1, i direktiv 2008/48, således som fortolket ved dom af 9. november 2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), finder anvendelse på en kreditaftale, der er blevet indgået inden afsigelsen af denne dom og før en ændring af den nationale lovgivning, som er foretaget med henblik på at følge den fortolkning, der er anlagt i denne dom.**

Underskrifter